DEZVOLTAREA RELAȚIEI ÎNVĂȚĂTOR – ELEV PRIN EMPATIE RECIPROCĂ

DEVELOPING THE TEACHER – STUDENT RELATIONSHIP THROUGH MUTUAL EMPATHY

Viorica DRAGAN,
Specialitatea Pedagogie în Învățământ Primar și Pedagogie Preșcolară, gr. PP 2102,
Coordonator științific: **Silvia VRABIE**, dr., lector univ.,
Centrul Universitar ,,Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul
al Universității Tehnice a Moldovei

Rezumat: *În contextul educațional actual, marcat de transformări continue și de accentul tot mai mare pus pe dimensiunea socio-emoțională, empatia devine un element esențial în relația dintre cadrul didactic și elev. O relație educațională bazată pe înțelegere, respect și comunicare contribuie semnificativ la crearea unui climat favorabil învățării și*

dezvoltării armonioase a elevilor.

În cadrul procesului instructiv-educativ, rolul cadrului didactic nu se limitează doar la transmiterea cunoștințelor, ci presupune și capacitatea de a înțelege nevoile emoționale ale elevilor și de a crea un mediu sigur și deschis. Empatia facilitează apropierea dintre învățător și elev, încurajează exprimarea liberă și sprijină implicarea activă în activitățile școlare.

În același timp, realitatea educațională evidențiază existența unor provocări, determinate de diversitatea elevilor și de cerințele tot mai complexe ale sistemului educațional. În acest context, devine necesară adaptarea strategiilor didactice și valorificarea competențelor socio-emoționale.

Prin urmare, empatia reciprocă reprezintă un factor esențial în consolidarea relației învățător–elev, contribuind la formarea unor elevi echilibrați, capabili să relaționeze și să se integreze eficient în mediul școlar și social.

Cuvinte-cheie: *empatie, relația învățător–elev, comunicare, climat educațional, învățământ primar*

Abstract: *In the current educational context, characterized by continuous changes and an increasing focus on the socio-emotional dimension, empathy becomes an essential element in the teacher–student relationship. An educational relationship based on understanding, respect, and communication significantly contributes to creating a favorable learning environment and to students' harmonious development.*

Within the instructional process, the teacher's role goes beyond the transmission of knowledge, involving the ability to understand students' emotional needs and to create a safe and open environment. Empathy facilitates the connection between teacher and student, encourages free expression, and supports active participation in school activities.

At the same time, the educational reality highlights various challenges arising from student diversity and the increasing complexity of the educational system. In this context, adapting teaching strategies and valuing socio-emotional competencies become essential.

Therefore, mutual empathy represents a key factor in strengthening the teacher–student relationship, contributing to the development of balanced students capable of effective school and social integration.

Keywords: *empathy, teacher–student relationship, communication, educational climate, primary education*

Relația dintre învățător și elev reprezintă un factor esențial în eficiența procesului instructiv-educativ, influențând atât rezultatele școlare, cât și dezvoltarea personală a elevilor. În acest context, empatia se evidențiază ca o competență fundamentală a cadrului didactic, contribuind la crearea unui mediu educațional sigur și favorabil învățării.

Empatia este definită ca fiind un proces psihic prin care individul înțelege și se raportează la stările emoționale ale celorlalți, facilitând comunicarea și relaționarea interpersonală.

Empatia poate fi analizată din mai multe perspective, fiind identificată în literatura de specialitate sub diferite forme. Astfel, se disting empatia cognitivă, care presupune capacitatea de a înțelege perspectiva celuilalt, empatia emoțională, ce implică trăirea sentimentelor celorlalți, și empatia comportamentală, manifestată prin acțiuni concrete de sprijin și ajutor. În activitatea didactică, aceste forme ale empatiei se completează reciproc, contribuind la dezvoltarea unei relații autentice între cadrul didactic și elev.

Empatia se manifestă în mod concret în activitatea didactică prin comportamente și atitudini ale cadrului didactic orientate spre înțelegerea elevului. În procesul educațional,

aceasta contribuie la crearea unui climat favorabil învățării, în care elevii se simt acceptați și sprijiniți.

În practica școlară, empatia poate fi observată în situații precum:

– oferirea de sprijin elevilor care întâmpină dificultăți de învățare;

– încurajarea exprimării emoțiilor și opiniilor;

– adaptarea stilului de predare în funcție de nevoile individuale ale elevilor;

– gestionarea situațiilor conflictuale prin comunicare și înțelegere.

Prin manifestarea empatiei, cadrul didactic contribuie la dezvoltarea încrederii în sine a elevilor, la creșterea motivației pentru învățare și la îmbunătățirea relațiilor interpersonale din clasă.

Prin aplicarea constantă a acestor comportamente, se creează un mediu educațional bazat pe respect și cooperare. Elevii nu doar că beneficiază de înțelegere, ci învață, la rândul lor, să manifeste empatie față de colegi, dezvoltând relații armonioase.

Empatia reciprocă poate fi dezvoltată prin activități didactice interactive, adaptate particularităților de vârstă ale elevilor din ciclul primar. Activitățile de grup reprezintă un cadru favorabil pentru exersarea empatiei, deoarece elevii sunt încurajați să colaboreze, să comunice și să respecte opiniile celorlalți.

De asemenea, jocurile de rol oferă elevilor posibilitatea de a se pune în locul altor persoane, înțelegând emoții și reacții diferite. Aceste activități contribuie la dezvoltarea capacității de a empatiza și de a reacționa adecvat în diverse situații sociale.

În practica educațională, empatia poate fi stimulată și prin discuții despre situații reale sau imaginate. De exemplu, în urma lecturii unei povești, elevii pot identifica emoțiile personajelor și pot propune soluții pentru rezolvarea conflictelor. Astfel, ei învață să analizeze comportamente și să dezvolte atitudini empatice.

Un alt exemplu este reprezentat de activitățile în perechi sau în grupuri mici, unde elevii trebuie să coopereze pentru realizarea unei sarcini. În aceste situații, aceștia învață să își asculte colegii, să ofere sprijin și să manifeste toleranță.

Totodată, cadrul didactic poate crea momente de reflecție în care elevii sunt încurajați să își exprime trăirile și să conștientizeze impactul comportamentelor lor asupra celor din jur.ÂRolul cadrului didactic este esențial în dezvoltarea empatiei reciproce, acesta reprezentând un model comportamental pentru elevi. Conform literaturii de specialitate, cadrul didactic nu mai este doar un transmițător de informații, ci un facilitator al dezvoltării elevului, implicat activ în formarea acestuia. Prin promovarea unei comunicări deschise și prin valorizarea opiniilor elevilor, cadrul didactic contribuie la consolidarea relațiilor interpersonale și la dezvoltarea unui climat educațional pozitiv.

Un climat bazat pe empatie contribuie la formarea unor elevi echilibrați, capabili să relaționeze și să se integreze în mediul social. Prin urmare, empatia nu reprezintă doar o competență individuală, ci un element esențial în dezvoltarea unei comunități educaționale sănătoase. În activitatea didactică, dezvoltarea empatiei reciproce poate fi susținută prin utilizarea unor strategii și activități care implică participarea activă a elevilor. Astfel, cadrul didactic poate organiza jocuri de rol, în cadrul cărora elevii sunt puși în situația de a interpreta diferite personaje sau situații din viața reală, ceea ce contribuie la înțelegerea emoțiilor și reacțiilor celorlalți.

Aceste metode didactice contribuie la dezvoltarea capacității elevilor de a coopera, de a comunica și de a respecta perspectivele celorlalți. În cadrul acestor activități, elevii învață să își asculte colegii, să accepte opinii diferite și să contribuie la realizarea unor obiective comune.

Un rol important îl au și discuțiile ghidate, prin care elevii sunt încurajați să își exprime emoțiile, să reflecteze asupra comportamentelor și să identifice modalități adecvate de

reacție în diferite situații.

Totodată, analiza unor situații reale sau a unor texte literare contribuie la dezvoltarea capacității de a înțelege perspectivele celorlalți.

În contextul activității didactice, dezvoltarea unei relații bazate pe empatie poate fi influențată de o serie de dificultăți. Printre acestea se numără dificultățile de comunicare, manifestate prin lipsa deschiderii din partea unor elevi, timiditate sau reticență în exprimare, aspecte care pot limita construirea unor relații autentice bazate pe încredere și înțelegere reciprocă.

De asemenea, timpul insuficient alocat interacțiunilor individuale, determinat de programul încărcat și de responsabilitățile multiple ale cadrului didactic, poate îngreuna cunoașterea în profunzime a elevilor. Diversitatea elevilor, diferențele de personalitate, ritm de învățare și comportament reprezintă, la rândul lor, provocări în adaptarea strategiilor didactice și în menținerea unui echilibru între empatie și autoritate.

Totodată, factori externi, precum mediul familial sau utilizarea excesivă a tehnologiei, pot influența negativ relațiile interpersonale din clasă. În acest context, dezvoltarea empatiei necesită o abordare conștientă și adaptată, care să răspundă nevoilor reale ale elevilor.

Prin aplicarea acestor metode, cadrul didactic sprijină nu doar dezvoltarea competențelor cognitive, ci și formarea unor abilități socio-emoționale esențiale pentru integrarea elevilor în mediul școlar și social. În baza acestor constatări, se impune formularea unor recomandări practice, menite să sprijine valorificarea empatiei în activitatea didactică. În acest sens, pot fi formulate următoarele recomandări pentru optimizarea relației învățător–elev prin valorificarea empatiei:

În ceea ce privește cadrele didactice, se impune manifestarea constantă a unei atitudini empatice, bazată pe ascultare activă și înțelegerea nevoilor emoționale ale elevilor. De asemenea, este esențială crearea unui climat educațional pozitiv, caracterizat prin respect, încredere și acceptare. Utilizarea metodelor interactive și participative, precum jocul de rol, activitățile de grup și discuțiile dirijate, contribuie la dezvoltarea empatiei și la implicarea activă a elevilor în procesul de învățare. Totodată, adaptarea strategiilor didactice la particularitățile individuale ale elevilor și oferirea unui feedback constructiv susțin progresul și dezvoltarea acestora.

În ceea ce privește elevii, este importantă încurajarea manifestării respectului, toleranței și cooperării în relațiile interpersonale, precum și dezvoltarea capacității de exprimare a emoțiilor și opiniilor într-un mod adecvat.

Rolul părinților este, de asemenea, esențial, aceștia fiind implicați în susținerea dezvoltării emoționale a copiilor prin comunicare deschisă și colaborare constantă cu cadrele didactice.

La nivel instituțional, se recomandă promovarea unui climat educațional incluziv, organizarea programelor de formare pentru cadrele didactice și consolidarea parteneriatului școală–familie, în vederea susținerii dezvoltării socio-emoționale a elevilor.

În contextul actual al educației, accentul pus pe dezvoltarea competențelor socio-emoționale evidențiază necesitatea integrării empatiei în mod constant în activitatea didactică. Aceasta nu se limitează doar la o atitudine a cadrului didactic, ci presupune utilizarea unor strategii variate și adaptate, care să sprijine atât dezvoltarea personală a elevilor, cât și construirea unor relații bazate pe încredere, respect și colaborare.

Un alt aspect important îl reprezintă rolul empatiei în dezvoltarea autocunoașterii elevilor, aceștia învățând să își identifice și să își gestioneze propriile emoții. Prin ghidarea oferită de cadrul didactic, elevii își dezvoltă capacitatea de reflecție și își formează comportamente adaptative, necesare atât în mediul școlar, cât și în viața socială.

În concluzie, empatia reciprocă reprezintă un element fundamental în dezvoltarea unei relații armonioase între învățător și elev, având un impact semnificativ asupra climatului educațional și a procesului de învățare. Prin manifestarea unei atitudini empatice, cadrul didactic contribuie la crearea unui mediu sigur și stimulativ, în care elevii se simt înțeleși, acceptați și valorizați.

De asemenea, empatia favorizează comunicarea eficientă, implicarea activă a elevilor și dezvoltarea unor relații interpersonale bazate pe respect și cooperare. În acest context, elevii nu doar că beneficiază de sprijin emoțional, ci învață, la rândul lor, să manifeste comportamente empatice în relațiile cu ceilalți.

Aplicarea strategiilor didactice centrate pe dezvoltarea empatiei, precum și colaborarea dintre cadrele didactice, elevi și părinți, contribuie la formarea unui climat educațional pozitiv și incluziv. Astfel, empatia nu reprezintă doar o competență individuală, ci un factor esențial în formarea unor elevi echilibrați, capabili să relaționeze eficient și să se integreze armonios în societate.

Prin urmare, promovarea empatiei în mediul educațional trebuie să constituie o prioritate, fiind un element cheie în optimizarea relației învățător–elev și în creșterea calității actului educațional.

Bibliografie:

1. DINA A.T., *Optimizarea procesului de învățare prin predarea interactivă centrată pe elev.* În: Buletin științific. Studii și cercetări. Seria Învățământ Primar și Preșcolar. Anul III, Nr.1-2\2009. Pitești: Editura Universității din Pitești,2009. ISSN: 1842-9289. 286 p.
2. VLĂDESCU I. *Relația profesor-elev, relație de simpatie și empatie.* În: Studia Universitatis. Revistă științifică Anul I, seria Științe ale Educației, nr. 9 (2007), fondată în 2007, Chișinău CEP USM. ISSN 1857-2103 323 p.